

Zsidóüldözés és holokauszt.

A koncentrációs táborok – a tények nyomában.

Mi történt, hogy történt?

A szervezett emberirtás – koncentrációs táborok Európában.

Fogalmak:

Holokauszt – égő áldozat

Bűnbak

Identitás, másság, fajta, választott nép

Nemzetállam, nacionalizmus, sovinizmus, patriotizmus

Diktatúra, fajelmélet, pogrom, Endlösung

Tevékenységek:

Forrásszemelvények olvastatása

Film és dokumentumfilm-részletek

Tanári előadás

Beszélgetés – esetleg túlélő beszámolója

Taneszközök:

Térképek, korabeli fotók, diafelvételek

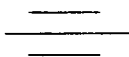
Bár nem taneszköz, de lehetőség:

Szabadidőben látogatást lehet tenni valamelyik közeli település zsidótemetőjébe.

Nevelési lehetőségek:

Az egyik tanóra záró szakaszában rövid fogalmazást írathatunk a gyerekekkel, Hogyan történhetett meg mindez? címmel.

Sajnos napjainkban is létezik valódi és látens antiszemitizmus, tevékenyek az újnáci mozgalmak, a fajelmélet mérge hat jelenleg is. Ennek a ténynek a felismerése, illetve felismertetése a történelemtanár elsődleges feladata lehet. A múlthoz való viszonyunk ugyanis személyiségünk meghatározó része.

FARKAS OLGA

főiskolai docens

SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar

Szeged

Emberi jogi nevelés Magyarországon Kompassz – Emberi Jogi Nevelési Képzők Képzése

Az Európa Tanács Ifjúsági és Sportigazgatósága Emberi Jogi Képzési Ifjúsági Programjának célja, hogy az ifjúsági munka középpontjába helyezze az emberi jogi nevelést. Az Európa Tanács a program keretében 2000-ben adta ki a *Kompassz* (iránytű), azaz *Kézi-*

könyv a fiatalok emberi jogi képzéséhez című művet, amely segíti ezt a munkát. Az Európai Emberi Jogi Egyezmény aláírásának 50. évfordulója alkalmából megjelentetett angol, francia és orosz nyelvű változatot 2004 szeptemberében magyar nyelvű követte a Mobilitás Képzési és Kutatási Igazgatósága gondozásában. Az Európa Tanács által támogatott kiadvány a magyarországi emberi jogi nevelést ösztönzi.

A Budapesti Európai Ifjúsági Központ és a Mobilitás bevezető képzéssorozatot szervezett 2004 második felében, hogy segítse a kézikönyv eredményes alkalmazását. A vállalkozás bentlakásos „Kompassz Emberi Jogi Képzés – Képzők Képzése” programból, és ezt követően a képzésen résztvevők által szervezett, hét regionális „Kompassz Módszertani Bemutató” tréningből áll.

A képzők képzése 25 résztvevővel, szeptember 13–18. közt folyt a Budapesti Európai Ifjúsági Központban. A szervező intézmények megfogalmazásában általános cél az emberi jogi értékek, valamint az emberi jogi nevelés elméletének és módszertanának elterjesztése az iskolán kívüli és az iskolai pedagógiában. Konkrét célja, hogy felkészítse a különböző régiókban élő, ifjúsági területen tapasztalatokkal rendelkező képzőket a kézikönyv szakszerű használatára.

Nyitás

A képzés reprezentatív *Kompassz Konferenciával* kezdődött. *Antje Rothemund*, a Budapesti Európai Ifjúsági Központ, és *Földi László*, a Mobilitás képzési és kutatási igazgatója köszöntötte a résztvevőket, majd kerekasztal-beszélgetés keretében *Rui Gomes*, a Budapesti Európai Ifjúsági Központ vezető tréner, a *Kompassz* egyik szerzője, *Halmai Gábor* alkotmányjogász és *Wootsch Péter* tréner, a magyar kiadás lektorai a hazai emberi jogi képzés helyzetét és lehetőségeit tárták föl.

Az európai képzési kultúra meghonosítása

A hatályos Nemzeti Alaptanterv követelményeit a demokráciája eszméje hatja át; azokra a tartalmakra összpontosít, amelyek Európához tartozásunkat erősítik; orientál, de nem jelöli ki a képviselt értékekre nevelés módját.

Ebben a rövid beszámolóban felhívjuk a tanárok és a tanárjelöltek figyelmét egy olyan létező, kimunkált pedagógiai eljárásra, amellyel az emberi jogi nevelés eredményesebbé tehető az iskolarendszerben. Arra ösztönözzük a kollégákat, hogy személyesen is vegyenek részt hasonló képzésekben, és kapcsolódjanak be a kiteljesedő emberi jogi kultúra formálásába.

Tartalom

A négy főből álló képzői team európai tapasztalatokat szintetizáló képzési modell átadására vállalkozott. Az emberi jogi nevelés nemzetközi normái a képzési programban sűrítve öltöttek testet, melyben központi szerepet játszott az emberi méltóságban való egyenlőség tudatosítása. Távlati célja „egy olyan kultúra megteremtése, amelyben az emberi jogokat mindenki elfogadja, tiszteletben tartja és védelmezi” – ahogyan az Európa Tanács Ifjúsági Programjának hivatalos definíciójában olvashatjuk.

Nehéz a tartalmat, a módszert és a szemléletet egymástól elválasztani; főként megnevezni azt, hogy mely tartalom milyen formában van jelen; és fordítva: mely forma milyen tartalmat hordoz; vagy mikor módszer és mikor szemlélet egy megközelítési mód. Mégis a megragadhatóság és a továbbadhatóság reményében tagoltan írjuk le a képzés legfőbb jellemzőit.

A téma elméletének elsajátítása egymásra épülő, strukturált gyakorlatokon keresztül történt. Kiragadunk és megnevezünk néhány konkrét tevékenységet, hogy a tanulási folyamat tartalmát érzékeltesük. A bingo nevű játék változataként, a „Jogi Bingo” során, mintegy tartalmi nyitányként, az emberi jogokhoz kapcsolódó ismereteinket és tapasztalatainkat mozgósítottuk; kiegészítettük egymás tudását; mindnyájunkban tudatosult, hogy az emberi jogok mindenkit, mindenütt megilletnek.

„Egy tökéletes világban élni” című feladat tanulsága megerősítette a békés állapot fontosságát önmagunkkal, másokkal és a természettel; a béke különböző dimenzióinak összefüggéseit, valamint a békés magatartásra való törekvés jelentőségét. A „Hova állsz?” elnevezésű, állásfoglalást provokáló és szemtől szembeni vitát gerjesztő gyakorlat az állampolgári és a politikai, illetve a szociális és a gazdasági jogok közötti különbségek megértését segítette. A vita során a jogok védelmével összefüggő kérdéseken gondolkodtunk. A „Felkészülés a globalizációra” nevet viselő feladatsor a globalizáció megnyilvánulási formáinak, okainak és következményeinek mélyebb átgondolására ösztönzött. A konklúzió a korábbi tevékenységekben megjelenő résztartalmakat egybehangolta és rávilágított, hogy a fő kihívás egy olyan világszemlélet kialakítása, amely az emberi jogokat a legszélesebb körben kiemelt fontosságú értéknek tekinti.

A programelemekben számos emberi jog került felszínre – amelyek mindegyike foglalkoztatta a csoportot. Ezekhez kötöten, elméleti keretként rövid, lényegre törő előadás hangzott el, Emberi jogok címmel. Az előadó tisztázta az alapfogalmakat, és körvonalazta az emberi jogok rendszerét. A fölvázolt sorrenddel az érzékeltettük, hogy az emberi jogi neveléshez szükséges elméleti ismeret elsajátítása változatos tevékenységekben valósult meg, miközben élményszerű tanulás zajlott. Az átélt, megtapasztalt történéseket követte a teória.

Módszer

A foglalkoztatási formák szinte mindegyike az együttesen cselekvő, alkotó, alakító részvételre épített. A gyakori kis- és nagycsoportos munka különösen kedvezett a szociális készségek fejlődésének; erősítette a közösségi összetartozás érzését, és a társas munkába való bekapcsolódásra készítette az egyént.

A szerepjátékok megkönnyítették, hogy saját világunkból kilépjünk, és a más élethelyzetekben levők – mint például a kirekesztettek, a megalázottak, a zaklatottak világába be tudjunk lépni, és „onnan” próbáljuk megérteni a helyzetüket. A következő valóságghű jelenetben például Tamást, egy kisdíákot bántalmaztak nagyobb osztálytársai. Tamás ügyében eljáró, jóérzésű és segítő szándékú diáktársa az iskola vezetőjéhez és az osztályfőnökhöz fordult segítségért. A felnöttek nem érzékelték a probléma súlyosságát. A történet kapcsán felidézett, megrázó, igaz történetek érzelmi síkra vitték a beszélgetést; foglalkozni kezdtünk a testi és a lelki erőszak hatásaival és a jelenségek elleni fellépés lehetőségeivel.

Az emberi jogokon alapuló, árnyaltabb közösségi viselkedési normák tanulását a csoport heterogén összetétele szavatolta. Alapítványok, egyesületek, közigazgatási hivatalok, közoktatási és felsőoktatási intézmények képviselőiből alakult „tanulóközösség” gazdag képet mutatott életkor, érdeklődés, beállítódás, szociális háttér tekintetében. Ez a változatosság elemeiben leképezte azt a társadalmi sokszínűséget, amelyben az emberi jogok érvényesítéséért fogunk fáradozni. A valóságosnál persze szelídebb változatú integrált pedagógiai térben helyzetről helyzetre tanultuk egymás különbségeit elfogadni: a kölcsönös figyelmet és a toleranciát. Elfogadó, támogató légkörben együtt tudtunk dolgozni más profilú kormányzati és civil szervezetekkel; ifjúságsegítőkkal és pedagógus továbbképzőkkel. Éléményszerűen tapasztaltuk meg, hogy a sokféleség érték. Fokozatosan vált világossá, hogy az eltérő karakterű társakkal végzett munka eredménye jól meghaladja az egyéni teljesítmények egymásmellettségét. Például: amikor azt a feladatot kaptuk, hogy kiscsoportokban készítsünk fiataloknak szóló felhívást emberi jogi képzésben való részvételre, ötletesebbnél ötletesebb megoldások születtek. Már a címek is megszólító és felhívó erejűek voltak: „Szivárványház – kortárssegítő képzés”, „Buli Fanta Haverek”, „Ne tőkölj, DÖK-ölj!”, „A diák is ember”, „Tisztán látsz? Lássunk tisztán!”, „Táncolj velünk!”. A prezentációkat látva ilyen gondolatok kavargtak az emberben: „Álmomban nem gondoltam volna, hogy...”, „fantasztikusan dinamikus és kreatív...”.

Szemlélet

A számos tanulási szituáció hatására fokozatosan, finoman érzékelhető közös kultúrává simul a „másság”, amelynek rendező elve volt az egymás iránti tisztelet. Összességében az alkalmazott pedagógiai megközelítés az emberi jogi neveléshez szükséges készségeket fejlesztette, és vele párhuzamosan a szemléletet formálta.

A demokratikus szellemiségben fogant tanulási helyzetek közül kiemeljük a közvetlen találkozások lehetőségét a Kompas megjelentetésében közreműködőkkel, *Rui Gomessel* és *Őry Beátával*. *Őry Beáta*, a magyar szöveg gondozója elmondta, hogy milyen nehézségekkel kellett megküzdeni a fordítás során. A személyes hangvételű és hitelességű beszámoló emberközelivé emelte a kézikönyvet.

A gondolati és érzelmi síkon zajló tanulási folyamat a demokratikus értékek szerinti viselkedést erősítették. Vehetjük úgy is, hogy eredményként egy szimmetrikus kapcsolatokra épülő közösség életszerű működése bontakozott ki. A csoport maga alkotta meg tevékenységének szabályait; a nyilvánosság egyensúlyozó jelenléte folyamatosan alakította a történéseket; a kiscsoportok rendszeresen nagycsoportban számoltak be az elvégzett munkáról.

A képzők és a résztvevők viszonyában, a kölcsönös tanulási processzusban a program hangsúlyai szakasról szakaszra a résztvevők igényeihez igazodtak. A visszajelzések üzenetei jelezték a képzőknek, hogy hol tart a csoport a képzési cél elsajátításában. A képzők beépítették ezeket az észrevételeket a következő tennivalókba, így a képzői szándék és a konkrétan zajló történések folyamatosan közeledtek egymáshoz.

Miután némi jártasságra tettünk szert, és „saját bőrünkön” tapasztaltuk meg az emberi jogi értékeket, második elméleti keretként hangzott el Az emberi jogi képzés című előadás, amely összefoglalta a képzőktől elvárt ismereteket, készségeket és viszonyulásokat. A további ismeretek és a saját élményű tanulás után A képzők szerepei és kompeten-

ciái az emberi jogi képzésben című, praktikus, rövid írásos anyag tovább mélyítette és tudatosította a képzők morális felelősségét.

Cselekvésre bátorítás

Alkalmazás

Az emberi jogi nevelés az emberi jogokat tiszteletben tartó magatartás alakítja és arra bátorítja a fiatalokat, hogy cselekedjenek a jogsérelmek ellen. Ezek szellemében, a tettekre felhívó ötödik napon forduláponthoz érkeztünk. A képzői szerepek és kompetenciák tudatában szerepcsere történt. A képzettek képzökké, a képzők résztvevőkké váltak néhány gyakorlat erejéig.

A „Mi Kompasunk” című szakaszban csoportsegítőként (azaz képzőként) birtokba vettük a kézikönyvet, és ajánlásai szerint megterveztek a ránk bízott teendőket. A „Szegénységghoroszkóp”, a „Beszéljünk a szexről!”, a „Tegyük egy lépést előre!” és a „Van más választásunk?” című gyakorlatokat vezettük. A korábbiakhoz hasonlóan, csak más szereposztásban, tovább folyt az emberi jogokkal való ismerkedés. A „szárnypróbálgatások” az élelemhez, az otthonhoz, a házasságkötéshez és a családalapításhoz, a szabadsághoz és a biztonsághoz, a méltósághoz és az egyenlő bánásmóddhoz, a gyermekek védelméhez kapcsolódó jogokat érintették.

Néhányan a megfigyelő szerepébe bújtak, és meghatározott szempontok szerint követték az eseményeket. A következő ülésen elmondták, hogy hogyan látták kívülről a fejleményeket. A képzők, immár újra képzői szerepben, észrevételeikkel, reagálásaikkal tovább segítették a felkészülés folyamatát.

Az eddigi zárt térben zajló csoportmunka érvényességi területe kiszélesedett; a képzéssorozat második részének, a „Kompasz módszertani bemutató” tréningek előkészítése zajlott. Szakavatott irányítással hét csoportsegítő team alakult, akik Magyarország hét régiójában továbbadják a tanultakat.

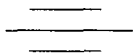
Kompasz regionális tervek születtek valóságos célokkal, célcsoportokkal, tartalmakkal, helyszínekkel, határidőkkel és felelősökkel. Kovács Erzsébettel, a nemzetközi tapasztalatokkal rendelkező trénerrel és a Regionális Ifjúsági Szolgáltató Irodákban dolgozó kollégákkal kibővített ülésen egyeztetjük az elképzeléseinket. A képzés zárásának feladatai előrevetítették annak a távlati célnak a megvalósulását, hogy a 21. század globalizálódó hipervilágában konkrét helyen, helyzetben és időben egyre többen fogják tiszteletben tartani és védelmezni az emberi jogokat.

A tanító környezet

A képzés szimbolikus jelentőségű, a Rózsadomb alján, festői környezetben fekvő épületben zajlott. A demokrácia fejlődésének, az emberi jogoknak, és a fiataloknak a civil társadalomban való aktív részvételének szükségességét és lehetőségét jelképező épület a tartalmi munkát segítette. A szinkrontolmács-berendezéssel ellátott előadóterem, a különböző tevékenységekre alkalmas terek, a számítógépterem internet hozzáféréssel, a kényelmes társalkodó, az őszi pompában tündöklő udvar, az Országházra néző körfolyosó, mint tanulási helyszínek más és más lehetőséget kínáltak.

A képző team tagjai személyiségükkel és szakértelmükkel meggyőző példát nyújtottak arra, hogy a társas viselkedési kultúra javításával a társadalom integráló ereje növelhető. A trénerek elsősorban segítőként voltak jelen, nem csak oktatóként. Biztonsággal fenn tartották az egyensúlyt az ismeretadás és a személyiségfejlesztés között.

A Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar Neveléstudományi Tanszékén főiskolai és egyetemi hallgatók a 2004/2005-ös tanév második félévétől ismerik majd meg az emberi jogi nevelés értékeit, általánosan művelő és választható tantárgyak keretében.

BERECZKINÉ GYOVAI ÁGNES

tanársegéd

SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar

Szeged

Dombiné Kemény Erzsébet: Az Ének-zene Tanszék szerepe az oktatásban és a kulturális életben

A Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar Ének-zene Tanszéke 2003-ban ünnepelte fennállásának 75. évfordulóját. Ez alkalomból jelent meg ez a kötet, amely az elmúlt évtizedek jelentős eseményeit, változásait foglalja össze.

A könyv előszavában dr. Maczelka Noémi DLA zongoraművész, tanszékvezető főiskolai docens bevezető gondolatait olvashatjuk. A Tanszék oktatási, szervezeti kérdései 1973-ig fejezet pedig dr. Békési Magdolna munkája. Legrészletesebben az énekkar munkájával kapcsolatos eseményekről kapunk tájékoztatást.

Az Ének-zene Tanszék 1928-ban alakult meg. Első vezetője, tanára dr. Szeghy Endre volt, 1930-tól fokozatosan bővült a tanszéken oktató tanárok létszáma.

A tanszék arculatát kezdettől fogva meghatározta a pezsgő kórusélet. Az első főiskolai kórust 1929-ben alakította meg dr. Szeghy Endre. 1933-ban hallgatói kérésre Kamarakórusral bővült a tanszék. 1961-ben Kardos Pál kapcsolódott be a kórusmunkába és megalakította a főiskola női karát. Kiváló eredmények fémjelzik a színvonalas munkát. Az Országos Énekkari Minősítő versenyeken többször is Aranykoszorú fokozatot nyertek, az Országos Filharmónia koncertjein is magas színvonalon közreműködtek. A főiskola történetében a ő nevékhöz fűződik a külföldi fesztiválokon, versenyeken való szereplés. Emlékezetes marad az Arezzói Nemzetközi Kórusversenyen való részvétel. A külföldi sikerek közül a legeredményesebb szereplésük Angliában volt. A Nemzetközi Kórusversenyen két első és egy harmadik díjat szereztek. 1973-tól dr. Mihálka György vette át a karnagyi munkát. Számos hazai és külföldi verseny és fesztivál résztvevői voltak. Két alkalommal is elnyerték a Neerpelti Kórusverseny díját summa cum laude és a Holland minisztérium díját. A Karditsai Nemzetközi versenyen Grand Prix és karmesteri díjban részesültek. A Middlesbrough Kórusverseny I. díját szereztek meg. A Nyitrai Főiskolai Versenyen kiemelt Nemzetközi Dip-